

II 79284
+

(Priloga „Soči“).

GOSPODARSKI LIST

Glasilo c. kr. kmetijskega društva v Gorici.

Ureduje: Ernest Klavžar.

„Gospodarski List“ izhaja vsaki mesec enkrat na celi poli; udje c. kr. kmetijskega društva ga dobivajo brezplačno; za vse druge pa stane na leto 1 gld. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa odgovornemu uredniku. Rokopisi se ne vračajo.

Št. 1 in 2.

V Gorici 29. februarja 1896.

Leto XV.

Društvene zadeve

V seji glavnega odbora dne 21. oktobra l. l. je sporočil g. predsednik, da je nj. e. grof Ivan Ledebur naznanil svoje imenovanje kot kmetijski minister, priporočivši se našemu društvu, naj bi ga podpiralo v izvrševanju njegove naloge. — Predsedništvo je dostojno pozdravilo novega ministra in mu na srce položilo pospeševanje kmetijskih koristi naše dežele.

Tudi sekcijski načelnik dr. Ernest pl. Koerber je naznanil svoj nastop kot predsednik c. kr. osrednjega ravnateljstva avstrijskih državnih železnic. Predsedništvo ga je pozdravilo in zahvalilo na zagotovitvi, da hoče radovoljno vstrezati morebitnim željam in predlogom kmet. društva.

Červinjanski kmetijski oddelek je prosil 500 gld. podpore za napravo ameriške trtnice v červinjanski občini. Ker je kmetijsko ministerstvo uže poprej iz važnih razlogov odklonilo enako prošnjo v dosego državne podpore, ni tudi glavni odbor nič določnega sklenil o tej zadevi. Izrazil je pa, da je pripravljen podeliti kaj podpore, kadar bodo dogovori z vis. ministerstvom povoljno končani.

Odbornik Frühauf je poročal o poskusih, ki so se v dobi od jeseni l. 1894. do pomladi l. 1895 naredili z raznimi umetnimi gnojili. Odbor je na znanje vzel njegovo poročilo, odobrivši

PZ 89/1969

predlog, da se imajo v bodoče izročiti take poskušnje razumnim osebam, katere lahko temeljito pretresejo vprašanje zaradi gnojitve, ter podajo obširna in dovršena poročila o narejenih poskušnjah.

Odbornik Frühauf je poročal dalje o razdelitvi umetnih gnojil med tiste kmetovalce, ki so se v ta namen oglasili. Sprejemši njegov predlog, je odbor naročil predsedništvu, naj razdeli gnojila. Poročevalec pa naj bo o svojem času pregledal pognojena zemljišča ter poročal o uspehu.

Odbornik Conte Mantica je v imenu posebnega odseka predlagal, naj glavni odbor naprosi vis. c. kr. vlado, da predloži na mestu zakona z dne 21. junija 1880 št. 120 drž. zak. državnemu zboru drug zakon, po katerem se določno prepove narejanje umetnega vina za dobiček in kupčijo.

Ta prošnja naj se pošlje tudi deželnim kmetijskim svetom in kmetijskim društvom drugih dežel, da jej pristopijo ter podajo evake prošnje vis. vladi.

Odbor je ednoglasno sprejel ta predlog.

Med drugimi spisi je predsednik priobčil tudi dopis dunajskega kmetijskega društva, iz katerega se posnema, da je podpredsednik istega društva in državni poslanec gosp. vitez pl. Brenner v poslanski zbornici razložil razne želje in potrebe avstrijskih poljedelcev, posebno pa dve resoluciji in sicer

- a. zaradi zavarovanja živine v vseh deželah naše državne polovice,
- b. da se iz državnih zalogov dovoli znamenit kredit, iz katerega bi se dovoljevala posojila v prosep živinoreje, za razširjanje potrebnih kmetijskih strojev in kmet. orodja, za podpiranje zadrug itd.

Te resoluciji je podpirala poslanska zbornica in ono *pod b* je odkazala finančnemu odboru; sploh so jo vsi odobraval, ker je v resnici velike važnosti za avstrijsko kmetijstvo.

Da se pa v tej resoluciji omenjeni kredit gotovo sprejme uže v državni proračun za l. 1896 in da ga dovoli tudi poslanska zbornica, treba, da najde Brenner-jevi predlog potrebno podporo tudi v prizadetih krogih.

Zato je prosilo dunajsko kmet. društvo, naj predsedništvo opozori glavni odbor na resolucijo *b* in ga povabi, da jej pristopi ter izrazi željo, da bi visoka vlada in državni zbor dovolila zaproseni kredit.

Glavni odbor je, sprejemši ta predlog, naročil predsedništvu, naj naznani ta sklep poslancu vit. Brennerju in dunajskemu kmet. društvu.

Odbor je sprejel naslednje nove ude: Občine Volče, Činginj-Kozarišče in Selo-Ruti in gospode Jakoba Antonelli stavbenega svetnika, viteza Henrika Peteanica kr. dvornega svétnika v. p. iz Cervinja na, Lucijana Bosma in Ivana Rizzatti iz Skodovake, Karola Sabile iz Fiumičela, Iv. Kr. Madrassi iz Terca, Edvarda Ramanna z Reke, Alojzija Makovec iz Rihemberga, č. g. Andreja Pavlica vikarija v Gorici, Josipa Snider iz Lož pri Dolenji, Josipa Lippizer ravnatelja kmet. šole v Gorici, Mih. Zega voditelja ljudske šole v Kanalu, viteza Antona pl. Dottori ml., Karola Messenio, Ant. Jos. Tamburlini, Ivana Tamburlini in društvo za namakanje tržiške ravani v Ronkah.

KMETIJSKI ŠOLI V GORICI.

Po naročilu vis. c. kr. kmetijskega ministerstva je v preteklem letu gosp. vladni svétnik Edvard Mach ravnatelj kmetijske šole in poskušališča v St. Mihaelu na Tirolskem, obiskal in pregledal naši deželni kmetijski šoli v Gorici in o tem, kar je videl, čul in sodil, podal obširno poročilo, iz kojega smo posneli glavne stvari; saj je prav, da se ve v deželi, kako sodijo merodajne osebe o zavodih, ki so zelo važni za našo deželo.

L. 1869 se je ustanovila v Gorici srednja šola za poljedelstvo. Ker se je pa kmalu pokazalo, da ta šola ni prav potrebna, se je opustila in ustanovila mesto nje kmetijka šola z dvema oddelkoma, italijanskim in slovenskim, ki sta bila združena pod enim ravnateljstvom.

Ker so pa nastale vsakovrstne težave, ločila sta se slednjič (l. 1879) oddelka popolnoma drug od drugega in nastali ste dve samostojni kmetijski šoli, ločeni tudi krajevno, ki niste v nikaki zvezi

med seboj, jedna z italijanskim, druga sé slovenskim učnim jezikom. Prva je namenjena v prvi vrsti furlanskemu, druga slovenskemu delu dežele. Oba dela dežele se razločujeta tudi v gospodarskem oziru, kar ima svoje uzroke deloma v razliki tal, deloma v narodnostnih posebnostih in v gospodarskem razvitku romanskega in slovanskega prebivalstva. Na slovenskeji strani prevladuje malo kmečko posestvo, v Furlaniji pa so koloni. Tedaj sti tudi nalogi šol z ozirom na te razmere različni. Italijanski oddelek kmetijske šole ima vzgojevati kmetijske opravnike (gastalde) za večje posestnike, slovenski oddelek pa izšolati male kmečke posestnike.

A. Italijanska kmetijska šola v Gorici.

V prejšnjih letih se je na zavodu pripravljalo žvepleno-kislo apno, kar se je pa sedaj popolnoma po pravici opustilo. Tako apno se da pač tu in tam v kletarstvu porabiti, a splošno ga ni priporočevati. Res je, da zabrani skisanje, a to se zabrani bolje s tem, da se redno zalivajo sodi in skrbno ravna z vinom.

Kot gradivo za demonstracije (dokazovanje) je omeniti v prvi vrsti šolsko posestvo, ki je dovolj obširno, da zadostuje šolskim namenom. Šolsko zemljišče neposredno okoli zavoda meri okolu 6 ha. Razun tega ima šola še kakih 5 ha senožeti, ki pa leže več ko eno uro daleč od šole, in jedno parcelo gozda, s površjem blizu 1 ha. V gozdu rasejo akacije, hrasti in kostanji; namen gozdu je dobiti potrebnih kolov za vinograd. Na šolskem posestvu imajo okoli 1 ha vinograda, ki že daje pridelek; trgategv leta 1894 je dala okoli 70 hl. vina. Vinograd je nasajen večinoma z laškim rizlingom, kateri se sedaj vedno bolj širi v skoro vseh vinorodnih krajih, in z refoškom, modro frankinjo, korvinom in burgundovcem; trte so nasajene v vrstah (špalirjih) s tremi dratovi. Obče navadni načini obdelovanja trt na šolskem posestvu sploh niso zastopani, kar ni morebiti popolnoma prav, ker učenci imajo vendar pozneje opraviti ž njimi in je tedaj primerno, da se poučè, kako naj se pravilno izvedejo in izboljšajo.

Dalje ima šola trtnico za množitev, iz ktere se dobivajo kolči ameriških trt. Trtnica meri okoli 1 ha ter se nahajajo v njej deloma tudi vsejane trte, in tudi take vrste, ki bi se danes ne smele več rabiti za nove trtne nasade s kolčmi. Zato so se tudi,

in po vsej pravici, deloma požlahtnile te ameriške trte z evropskimi vrstami, n. pr. z burgundovcem in karmenetom.

Dalje ima šola trtnico, v kateri so požlahtnili učenci kakih 10.000 trt, in drugo trtnico za nepožlahtnjene ameriške trte.

Polje je obsejano s pšenico, rudečo deteljo, krompirjem, turšico itd.

Tudi sem videl nasade špargeljnov, pomidorov, dinj (melonov).

V obče napravi gospodarstvo na posestvu dober vtis, samo sadjereja se mi zdi z ozirom na razmere na Goriškem nekoliko zanemarjena.

Naštel sem kakih 25 debel sadnih dreves. Rekli so mi, da sadna drevesa polagoma izmirajo, ker je zemlja težka; tla so pač ugodna za druge pridelke, pa ne za sadjerejo. Vidi se, da ravnina sploh ni ugodna za sadjerejo, ker so tla presuha in kamenita. Tudi nema furlansko prebivalstvo veliko veselja do sadjereje; uzrok tiči v narodnostnih običajih in tradicijah, ki se posebno kažejo v deželah z mešanim prebivalstvom.

V prejšnjih časih je bila nasajena cela merna njiva (campo) z drevesi; ali dreves ni bilo mogoče oddati v furlanskem delu dežele bajé niti zastonj.

V malej drevsnici s površjem kakih 500 m sem videl v rabi požlahtnjenje zernatih sadnih dreves s cepljenjem, samo breskve so bile okulirane. Tudi nekaj jagodovih rastlin je bilo nasajenih.

Gledè sadjereje stori šola sedaj prav malo. Za vrtuarstvo skrbi nekoliko; šola ima cvetličujak; videl sem več pognojjenih gredic. V hlevu ste zastopani dve plemeni goved, friburško, katero vporablja c. k. goriško kmetijsko društvo za izboljšanje plemen v ravnini, (en bik, 6 krav, 3 teleta), in unterwaldensko, za Brda in Kras, (en bik in 5 krav). Tudi svinjak sem videl. Kolikor sem slišal, ne zadoštuje krma, ki se prideluje na šolskem posestvu, za prehranjenje živine, ampak je treba še zraven kupovati.

Posebuo se pazi na šoli na svilorejo. Navadno se rediste dve onči domačega plemena.

V kleti sem našel cele vrste burgundovca, karmeneta, modre frankinje, poslednji dve s prav interesantnim okusom po travi, pridelka z leta 1893 in 1894. Klet je čista, vina z leta 1894 so bila dobra, z leta 1893 že preostra (prepolna kisove kisline); bilo bi želeti, da se opusti v bodoče raba sklenic za zalivanje.

V obče pa napravi gospodarstvo, izvzemši sadjerejo, katero ovirajo naravne težave, dober vtis, in dohodki iz šolskega posestva pokrivajo navadno vse troške za šolo, tako da ni treba dospevkov iz deželnega zaloga.

Od drugih učnih sredstev bila bi omeniti zbirka užitnih in strupenih gob, kemična delavnica, (ki služi ob enem kot prostor za gojenje sviloprejk) z ognjiščem, mala zbirka preparatov za izvršitev najvažnejših eksperimentov (poskusov) pri poduku v kemiji, z mikroskopi, mala tehtnica za analizovanje, Westphalova tehtnica. Vmes je bilo tudi nekaj malo važnih aparatov, ki se dobè pa skoro na vsaki šoli. Vse te zbirke bi trebalo vsakako polagoma popolniti.

Knjižnica je z ozirom na dolgost obstanka šole premajhna in enostranka. Obsega največ francoskih knjig in časopisov. Manjka mnogo skoro neobhodno potrebnih knjig in časopisov. Sicer pa ima c. k. poskuševališče jako bogato knjižnico in tako tudi kmetijsko društvo, posebno veliko časopisov za poljedelstvo. Vsakako pa je šolska knjižnica premajhna.

Z ozirom na dohodke šolkega posestva in na vladno podporo, je letni dosevek iz deželnega zaloga povprečno le majhen, kakih 2000—3000 gld.

V šolo je mogoče sprejeti k večjemu 20 gojencev. Sprejemajo se vedno le vsako drugo leto, tako da je na šoli vedno en sam tečaj; ko gojenci po dveletnem šolanju zapustè zavod, sprejmejo se drugi za nadaljni 2 leti.

Ker delujeta na zavodu samo dva učitelja in en oskrbnik (v zadnjem letu celo en sam učitelj in oskrbnik), je ta naredba, če tudi ima svoje slabe strani, vendar edino mogoča, kajti drugače bi učitelja ne mogla opravljati drugih dolžnostij, oskrbovati namreč posestvo, podajati račune, itd.

Naloga šoli je, odgojevati učence, da postanejo dobri kmetijski delavci in opravniki (agenti di campagna), ki bi bili zmožni oskrbovati pod vodstvom posestnikov majhna premoženja. Za sprejem se zahteva starost najmanj 16 let, in dovršena ljudska šola. Učenci z višjo omiko se ne sprejemajo radi.

Deželni odbor daja zavodu vsako leto štipendijev v znesku 800 gld., ki zadostujejo za vzdrževanje 8 učencev. Navadno pa se razdelè ti štipendiji mej več učencev, kakor je bilo spočetkoma namenjeno.

Hrana učencev je priprosta in taka kakor jo uživa tamošnje kmečko prebivalstvo.

Učenci dobé vsaki dan kot zajutrek $\frac{1}{2}$ litra kave, na dan 500 gr. belega kruha, opoldne meso samo dvakrat na teden, drugače makarone, ali tako zvano mineštro, tedaj vselej eno samo jed, zvečer polento, dvakrat na teden meso, drugače sir, salam itd.

Kuhinjo oskrbuje imenom učencev vodja, jedi določujejo učenci sami, in to je tudi prav, s tem se izogne nezadovoljnosti učencev gledé hrane.

Učenci dobivajo za delo, katero opravljajo za šolsko posestvo, plačilo, in sicer 3 - 4 kr. na uro. Kedar pa opravljajo učenci dela, v katerih niso še dobro izurjeni, tedaj ko delajo bolj radi lastne vaje, ne dobé plačila.

Dohodki od takih del se porablajo pri štipendistih za plačilo hrane, v kolikor ga ne pokrije štipendij, tako da jim v gotovini ostane le malo ali nič. Kakor so mi pravili, bi večina starišev vzela svoje sinove iz šole, ako bi morali zanje še doplačevati.

V resnici izstopijo učenci, ki nimajo štipendija, v kratkem iz šole. Zato pa skrbi vodstvo, da se pokrijejo vsi troški s štipendiji in s plačilom, katero dobé učenci za delo.

Taki učenci pa, ki nimajo štipendija, se menda prav malo vdeležujejo del, za katera se daje plačilo, in to so navadno težavniša dela, in taka, v katerih so že izurjeni in pri katerih se tedaj ne naučé. Rekli so mi menda, da se jih niti ne more siliti k takim delom.

Ta naredba se mi ne zdi primerna, ker tako postanejo plačujoči učenci nekako privilegirani, kar ni ugodno za disciplino na zavodu. Tudi nema vodja zavoda pri izvrševanju del popolnoma proste roke, ker se mora pri razdelitvi ozirati na to, da dobi del učencev zaslužek.

Marsikteri manj zmožni pa krepki učenec, ki bi čas bolj za potrebo porabil v učenje, bode rajši delal, in sicer tako delo, katero zanj ni več podučljivo, samo da si prisluži hrano. Premožnejši učenec pa bode bolj mlačen pri praktičnem delu.

Po mojej misli bi se moralo ravnati z vsemi učenci enako, naj uživajo štipendij, ali ne; praktično delo bi moralo vsem služiti le v poduk in za vajo in ne za dobiček. Vsi učenci bi morali

biti prosti skrbij za hrano in vporabljati vso moč, da se v teku 2 letnega učenja kolikor mogoče izobrazijo.

Morda bi bilo dobro, da bi dežela priskrbela več prostih mest za učence na šoli s tem, da bi pomnožila štipendije za toliko, kolikor znaša povprek na leto plačilo, ki se daje učencem za delo.

Samo tega bi se bilo bati, da bi učenci potem manj delali. Ali pod dobrim vodstvom in nadzorstvom se tega ni bati. Drugače seveda bi bilo, ako bi se zaslužek od dela dajal učencem v gotovini. To bi jih pač vspodbujalo k delu, ali iz umevnih razlogov, tega ni priporočati.

Spalnica učencev je prijazna, postelje imajo žimnice.

Sedaj oglejmo si poduk!

Učenci ustajajo ob 5 $\frac{1}{2}$, se potem učé do 7., od 7.-10. ure praktično delo, od 10. -12. poduk. Popoldne je po zimi od 2 -5. praktično delo, od 5. - 7. poduk; poletu od 1. -3. učenje, od 3.-5. šolski poduk, od 5. - 7. praktično delo. Ob 8 $\frac{1}{2}$ mora biti v spalnici mirno. Nadzorstvo ima vodja.

Tedaj bi bilo na teden 24 ur šolskega poduka in 30 ur, pa tudi do 48 ur za delo.

Poduk obsega splošne predmete: Verstvo, italijanščina, računstvo, zemljepis, geometrija in risanje, potem pripravljavni predmeti: Naravoslovje, mineralogija, fizika, meteorologija, kemija, in slednjič strokovni predmeti: Rastlinoreja, vinoreja, kletarstvo, živinoreja, gozdarstvo, knjigovodstvo in gospodarstvo.

Knjig za poduk nisem videl v rabi. Učencem se narekuje tekst v knjižice. V resnici je malo primernih knjig v italijanskem jeziku.

Tedaj morajo učenci pisati knjižice. Ali po moji misli ni umestno, da zapisujejo učenci v knjižice celo predavanje, ampak boljše bi bilo, da bi si zabeležili samo glavne točke, in še le potem na podlagi spomina si zapisovali posameznosti, kar bi gotovo vsak tudi srednje nadarjeni učenec zadel.

V računstvu so učenci jako izurjeni. Ali zapazil sem, kakor sploh tudi v drugih šolah, nekako površnost, posebno gledé nanka o umetnem gnojenji.

Poskusi z umetnim gnojenjem pa se tudi ne godé na praktičen način, kakor sem to posnel iz tiskanega poročila o nekem poskusu z gnojenjem na slovenskem oddelku kmetijske šole, ki se mi ni zdel ni praktičen, ni premišljen.

Sicer pa treba jemati v poštev, da je dolgo časa podučevala ena sama učna moč, in tedaj moramo zahteve precej omejiti in biti s tem popolnoma zadovoljni, kar se je doseglo po podučevanju.

Omeniti moram še, da sposobnejši učenci dobé priliko, pod nadzorstvom ravnatelja vdeležiti se kratkih tečajev o sviloreji in o kletarstvu na c. k. poskuševališču v Gorici.

Tu in tam se delaje tudi izleti v poduk učencem.

Tudi so imeli na šoli večkrat tečaje za neučence, da se vadijo v požlahtnjevanju trt na lesu in na zeleno.

Opazil sem, da šola ne vpliva veliko na zunanje, ampak samo odgojuje zmožne učence in oddaja tu in tam svoje menenje kmetijske družbi. Pri različnih prilikah, posebno pri kmetijski razstavi leta 1891 sem se prepričal, da je šola precej osamljena in nema mnogo dotike s poljedelci in z drugimi činitelji poklicanimi, da delujejo v povzdigo poljedelstva. V tem oziru bo vse odvisno od novega ravnatelja, ali zadobí šola večo veljavo.

B. Slovenski oddelek kmetijske šole v Gorici.

Šolsko posestvo.

Poslopje je bilo nalašč napravljeno za šolo in je v obče primerno, a potrebovalo bi sedaj različnih poprav.

Zemljišče je skoro enako veliko kakor na italijanskem oddelku. Senožet in gozd sta ločena od šole in ležita zraven senožeti in gozda italijanskega oddelka.

V vinogradu sem videl zbirko trt, ki obsega kakih 200 vrst.

Kar je evropskih vrst je nasajeno največ laškega rizlinga na lastnih podlagah in požlahtnjenega na Ripariji, burgundovca, modre frankinje, belega Sauvignona, Merlota, Karmeneta in žlahtnine. L. 1894 so dale te trte bajé 52 hl. pridelka.

Razun tega so se napravili tudi nasadi ameriških trt, iz katerih se dobivajo kolči (rezanice). Sicer pa se mi ne zdi primerno, da se napravljajo vinogradi iz vsejanih trt francoskega semena, kakor Riparia sauvage, Solonis, Cordifolia, Rupestris tipo in Rupestris vinifera in to na šoli, iz ktore se širijo trte po celi deželi Morale bi se v ta namen rabiti najboljše trtne podlage, ker drugače dežela od tega nima pravega dobička. Jaz bi rajši požlahtni! te trte s

primernimi evropskimi vrstami. To velja tudi o italijanskem oddelku šole. Tudi največi nasadi direktnih rodilk, kakor Jaquez, Triumf in drugih vrst nemajo dandanes več pomena, ter bi se morali nadomestiti le z najboljšimi in priporočanja vrednimi podlagami, kakor izvrstnimi Ripariami, n. pr. Riparia portalis, Solonis, Rupestris monticola in dr.

Tudi na slovenskem oddelku so tla malo ugodna sadjereji, a vendar sem tu našel več nasade. Ali kakor mi je bilo rečeno, začenjajo jabelkova in hruškova drevesa pojemati že po 15. letu; tla so presuha, ker so že 80 cm pod površjem kamenita, in talna voda je prenizka in ne moči više ležečih slojev zemlje.

Za namakanje zelenjave imajo le malo vode; ako bi mesto napravilo vodovod, bi se dalo dobiti tudi za šolo več vode, in to bi bilo v velik prid sadjereji na šoli.

Ker je sadjereja velike važnosti za slovenski del dežele, posebno za Brda, morala bi slovenska šola posebno skrbeti za sadjerejo in izuriti v tej stroki svoje učence. Treba bi bilo namestiti na Goriškem kakega dobrega pomologa, ki bi tam imel gotovo hvalen delokrog.

Rekli so mi, da na šoli imajo okoli 300 jabelkovih in hruškovih dreves, 100 češnjevih in 150 dreves kostenega sadja. Pravi dobiček pa donašajo samo češnje in črešplje, zernato sadje ne nosi nič.

Omeniti je tudi drovesnico s površjem okoli 1500 m², iz ktere so prej dobivali 1000-1500 drevesc in večje število divjakov. Sedaj se teh drevesc le malo razpeča radi trtne uši.

Potem sem videl tudi drovesnico za gozdne rastline (bore), ktere rabijo za pogozdovanje Krasa, a ta drovesnica je neposredno pod nadzorstvom organov za pogozdovanje.

Na polju imajo krompir, ječmen, repo, lucerno itd.

Šola ima cvetličnjak, pognojene gredice, čebelnjak in dvorišče za kokoši. Za zelenjavo je precej dobro poskrbljeno.

V hlevu je prav lepa živina, (7 krav), križanja belanskih, ki vspevajo posebno v gorah, pincgavskih in friburških, en bik, 2 teleti, 1 konj. Krma ne zadostuje, treba je kupovati.

V svinjaku imajo črna križanja prešičev Yorkshire z domačimi furlanskimi.

Tudi sviloreja je zastopana in imajo v ta namen primeren prostor. Letos so redili 1 ončo.

Klet in prostr za vrenje vina sta primerna, čedna in imata potrebno orodje. Tudi na tej šoli se spravlja pri vrenji tropine s pomočjo skritega dna pod vino, kar pa še vedno ni povsod v rabi. Tako ravnanje bi bilo povsod priporočati. V obče potrebuje kletarstvo na Goriškem še dokaj izboljšanja.

Čudno se mi je zdelo, da nisem dobil na nobenem oddelku goriške kmetijske šole domačega načina obdelovanja, niti domačih vrst vina v kleti, n. pr. refoška. To bi bilo jako primerno, prvič zató, da se vidi, kako se vino domačih vrst, ako se primerno z njim ravna, izboljša in popolni, drugič pa zato, da se ga primerja z drugimi, tujimi vrstami vin.

Tudi domači način obdelovanja trt bi se moral nekoliko gojiti na šolskem posestvu, in primerno bi bilo vpeljati tudi poskuse s tirolskimi latniki v manjši meri.

Tudi na slovenskem oddelku pokrijejo dohodki posestva skoro vse troške, izvzemši plačila nastavljenih oseb, in tedaj znaša do-spevek iz deželnega zaloga le malo.

Druga učna sredstva.

Šola ima le malo dohodkov, da si pridobi učnih sredstev. Vis. ministerstvo daja obema šolama v ta namen letno podporo 250 gl. Knjižnica ni velika, a precej izbrano sestavljena. Šola je naročena tudi na precejšnje število strokovnih časopisov.

Učenci. Na šoli je prostora za 24 učencev. Tudi tu se sprejemajo novi učenci samo vsako drugo leto. Učenci uživajo štípendije, brez katerih se težko obdrže na šoli. Kar jih dovrši šolo, si iščejo službe, le malo se jih vrne domov; nekteri vstopijo v šolo v Klosterneuburg ali v Mödling, da se dalje izobrazijo.

Zunanji učenci se neradi sprejemajo, ker navadno slabo vplivajo na notranje.

Za učence je primerno priskrbljeno, spalnice so snažne in svetle, postelje s slamnicami.

Hrana je priprosta, kakor na italijanskem oddelku, in taka, kakor jo navadno uživajo kmečki ljudje v slovenskem delu dežele; sne se tedaj več mleka, krompirja in zelenjave, v tem ko je pri Italijanah glavna jed polenta. Tudi tu dobivajo učenci vsak dan $\frac{1}{2}$ klgr. belega kruha, opoldne 3 krat na teden meso, drugače ječmen in

za prikuho krompir, zelje, tu in tam tudi kaj svinjine in make-
rone s sirom, zvečer dvakrat v tednu gulaš s polento, riž z mle-
kom, polento z meklom, salato, fežol, itd.

Ravnatelj vodi kuhinjsko gospodarstvo. Za delo na polji do-
bivajo učenci plačilo, 1-3 gl. na mesec, v celem letu k večjemu
30 gl.

Ravnatelj mi je tudi tu hvalil naredbo gledé plačila za na-
pravljeno delo. Jaz bi je ne mogel priporočati, posebno ne na takih
šolah, kjer se šolajo tudi učenci iz boljših družin; sicer pa ne
tajim, da ima ta naredba tudi svoje dobre strani, in da se je tu
že vživela.

Poduk.

Tudi tu so določene za poduk 4 ure na dan. Razdelitev časa
mi v obče bolj ugaja, kakor na italijanskem oddelku, kajti tam se
vodijo deloma učenci od dela na prostem v šolo.

Na slovenskem oddelku ustajajo učenci po zimi ob 5^{1/2}, poletu
ob 5. uri. Ob 6. oziroma 6^{1/2} je zajutrek, potem se učé do 8.
Podučnje se po zimi in poletu od 8 - 12 Popoldne se opravlja
praktično delo. Po zimi delajo učenci po 5. uri svoje naloge. Ob
8. uri je večerja. Pri delu nadzoruje en o'ddelek učencev pristav,
drug. del opravnik.

Kakor na italijanskem oddelku, nemajo tudi tukaj večih po-
čitnic. Jaz bi mislil, da bi se dalo učencem o velikej vročini poletu
več tednov počitnic, to tem bolj, ker tedaj je malo dela na polju.
S tem bi se zmanjšala odgovornost zavoda za zdravje učencev, in
odpočili bi se tudi učitelji.

Vsak dan po eno uro se učenci popolajujejo v predmetih ljud-
ske šole.

Učenci imajo lepo pisane knjižice in videl sem, da tudi prav
lepo rišejo. Za strokovni poduk rabijo večé število učnih knjig,
kterih vrednosti pa ne morem soditi, ker ne umem slovenščine, če
tudi poznam osebno večino dotičnih pisateljev.

Učenci si potem še zapisujejo pri predavanju, a ne celega
predmeta, ampak le take stavke, ktere bi lahko krivo umeli in
kteri so težavnejši. To se mi vidi popolnoma primerno.

Znanje učencev v računstvu in poljemerstvu je, kakor sem se
sam prepričal, obče zadostno. Naravnost napraviti skušajo z učenci
nisem mogel, ker ne umem učnega jezika.

Nepopolen se mi je zdel nauk o gnojenju. V obče pa je pomisliti, da deluje na šoli ena sama učna moč, od ktere se ne more zahtevati, da je v vsaki stroki popolna.

Po zimi, ko ni toliko dela na polju, bi bilo morebiti prav, da bi se učenci bavili z domačimi deli, n. pr. da bi pletli koše, izdelovali metle, grablje, sode.

Gledé pouka omenim še to, da bi bilo umestno, da bi se učenci učili še kakega drugega jezika, n. pr. italijanščine, ki je drugi deželni jezik, ali pa nemščine, kar bi bilo še bolj v prid učencem. Nemščina bi se potem lahko podučevala tudi na italijanskem oddelku.

Vsakako bi bilo priporočati, da bi se priučili kakemu obče razširjenemu jeziku, ker potem laže dobé službo.

Dostavljam še, da učenci na obeh oddelkih ne dobivajo semestralnih spričeval, ampak samo odhodno spričevalo, ko dovršijo 2. letni tečaj.

Spričevala obsegajo naslednje predmete: Vinoreja, kletarstvo, sadjereja, živinoreja, obča in posebna rastlinoreja, vrtnarstvo, gozdarstvo, sviloreja, čebelarstvo, prirodoslovje, fizika, računstvo, pisanje, knjigovodstvo, geometrija in risanje; potem red v priduosti in v praktičnih delih.

To se mi zdi popolnoma prav; samo bi želel, da bi se stariši učencev 2 krat ali 3 krat v teku 2 letnega tečaja obvestili na kratko o napredku gojencev.

Na šoli so imeli tudi več posebnih tečajev za sadjerejo, cepljenje trt na les in na zeleno; ti tečaji so bili dobro obiskovani.

Poduk na slovenskem oddelku šole bi se dal po mojej misli popolniti s tem, da bi se napravila priprosta sirarnica.

Po Czörnigovej statistiki o goriškej grofovini prihajajo $\frac{3}{4}$ masla, ki se ga napravi v deželi iz slovenskih gor. Bilo bi morebiti težavno dobiti za nizko ceno v bližini dovolj mleka v ta namen, a ta naredba bi vendar bila podučljiva za učence, če tudi bi se samo tu in tam napravljala iz mleka sir in surovo maslo. To bi se dalo lahko napraviti v priprostem slogu in z malimi troški.

Z ozirom na to, kar sem rekel o poduku v sadjereji, kateri bi bil posebne važnosti za slovenski del dežele, dostavljam, da naj bi se posebno poučevalo, kako je izkoriščati sadje, in bi bilo dobro,

da bi se dala šoli potrebna učna sredstva (sušilnica, stroj za lupljenje itd.) Sadje, ki bi bilo potrebno za poskuse, bi se pač tudi lahko kupilo.

C. Splošne opazke o organizaciji poduka v poljedelstvu v grofovini goriški in gradiški.

V razmeroma mali deželi deluje cela vrsta ustanov v pospeševanje poljedelskega napredka.

Pustimo tu izvrstno delovanje c. k. kmetijskega društva, najstarejšega v Avstriji, in govorimo le o c. k. kmetijskem poskuševališču v Gorici, o kmetijskih šolah, in o potovalnih učiteljih.

Jaz mislim, če tudi poznam samo površno razmere v deželi, da ti trije imenovani činitelji, namreč poskuševališče, obé šoli in potovalni učitelji bi veliko več vplivali na napredek poljedelstva, ako bi ne bili tako osamljeni, ampak bi delovali soglasno mej seboj v skupnem, složnem delu.

Poskuševališče ima samo majhen vrt, nič prostega polja, in se tedaj ne more pečati s praktičnimi poskusi, n. pr. z umetnim gnojenjem. Tudi pride premalo v neposredno dotiko z ljudstvom, ker primanjkuje posredovalnih činiteljev, in tedaj le malo vpliva na daljše sloje prebivalstva.

Šoli ste že sami mej seboj ločeni druga od druge in občujete prav malo; njuno delovanje se omejuje na odgojo in šolanje pičlega števila mladeničev, katerih ima potem tudi le mali del priliko, širiti napredek po deželi in večati ugled šole. Učitelji imajo dovolj posla s poučevanjem in gospodarstvom na šoli, ter jim preostaja malo časa za potovalno poučevanje, pri katerem bi večkrat pribajali v dotiko z ljudstvom, ne gledé na to, da bi s tem segali v delokrog drugih organov, ter si s tem delali neprijetnosti.

Za praktične poskuse je sicer dana prilika na šolskih kmetijah, ali taki poskusi bi utegnili biti nepopolni, ker strokovnim učnim močem vendar tu in tam primanjkuje globokejšega znanja v prirodnoznanstvu, ki je potrebno pri poskusih, c. k. poskuševališče pa ima na razpolaganje primerne moči. Ko sta se ločila oddelka kmetijske šole, so se moči seveda še bolj razcepile, kar je gotovo le obžalovati.

Potovalni učitelji, ki so samo začasno nameščeni pomožni uradniki, pa so odvisni od namestništva v Trstu. Ti pridejo le

malo v dotiko s šolama in s poskuševališčem in vspeh njihovega delovanja bajé ni posebno velik.

Tu ne govorim o uspehu oseb, ampak sploh o uspehu ustanov.

Poizvedoval sem o tej zadevi mnogo, posebno pri znanih posestnikih na Goriškem in v Istri. Po mojej misli ne more potovalno poučevanje, kakor je vrejeno na Primorskem, doseči popolnega uspeha. Stališče potovalnih učiteljev je negotovo, ter jih ne zadovoljuje za več časa. Tedaj se zasedajo taka mesta večinoma z mladimi ljudmi, ki si skušajo čim preje zagotoviti dobro službo kot učitelji ali vodje. Ali prav kot potovalni učitelji dosežejo navadno taki začetniki prav malo, ker potrebuje dolgo časa, da si pridobi strokovnjak zaupanje kmečkega ljudstva, in še le potem, ko si je pridobil zaupanje, zamore zares uspešno delovati.

Z ozirom na stališče, katero zavzemajo potovalni učitelji na Primorskem, je pač težko, ohraniti potovalnega učitelja dolgo na svojem mestu. Ne gledè na negotovost službe, je tudi potovanje po deželi za priletnega človeka pretežavno, ko mora 8—9 mesecev na leto neprenehoma okoli hoditi in živeti ob slabi hrani in prenočevati v neprimernih prostorih.

Ker so pa potovalni učitelji podredjeni namestništvu, so gledè svoje stroke samostojni in niso pod nobeno strokovnjaško kontrolo. Zato pa nemajo tako lahko prilike, se nadalje izobraziti ter postanejo lahko površni, in to tem bolj, ker se morajo pečati z vsemi vprašanji o poljedelstvu, ter na svojih potovanjih odgovarjati na vsa različna vprašanja, ne da bi imeli prej priliko posvetovati se s kacicim kolegom, ki je strokovnjak v dotičnej zadevi.

Potovalni učitelji in učitelji na šolah pa tudi ne delujejo popopolnoma v enakem smislu. Osebnosti, nasprotje koristij, samoljubje, nesporazumljenja večkrat privédejo do tega, da si različni organi, katerih naloga je pospeševati poljedelstvo, mesto da bi se mej seboj podpirali, očito ali skrivno nasprotujejo. To so človeške slabosti, s katerimi je treba računati.

Na podlagi dolgoletnih skušenj sem živo prepričan, da povoljnega uspeha je le tedaj pričakovati, ako vsi činitelji, ki so poklicani, da delujejo v prid poljedelstvu, se spravijo v tesno zvezo mej seboj in delajo po vkupnem načrtu. Pred vsem pa bi se moral združiti potovalni poduk s kmetijskima šolama. Tako bi se pomnožilo učno osebje na šoli, poduk bi se laže razdelil po posameznih pred-

metih. Šola bi pridobila, ker bi se razširilo znanje učiteljev vsledkušenj, ki bi je pridobili na potovanji, zaupanje prebivalstva do šole bi raslo in šola bi tudi dobila več učencev. Pa tudi s potovalnim podukom bi se več doseglo.

Na drugi strani pa bi tudi mnogo pridobilo poskuševališče, ako bi stopilo v ožjo zvezo s šolo in s potovalnimi učitelji.

Po mojem mnenju je najbolj primerno, da so v eni in isti deželi poskuševališče, kmetijske šole in potovalno učiteljstvo pod vodstvom iste oblasti bodisi deželne ali državne. Na Goriškem pa je poskuševališče podrejeno c. k. ministerstvu za poljedelstvo; kmetijski šoli ste podrejeni deželnemu odboru, potovalni učitelji pa c. k. namestništvu v Trstu.

Te razmere so nastale polagoma ter jih ni tako lahko premeniti. Vendar pa si vsojam izraziti v tem oziru svoje nazore.

Jaz bi za sedaj predlagal, da bi se stvar vredila tako le :

1. Na vsakem oddelku kmetijske šole je nastaviti po jedno novo učno moč, zato pa imata zavoda opravljati tudi potovalni poduk v deželi. Ta naredba bi ne povzročila novih troškov, ker bi se opustili potovalni učitelji, ki prihajajo podučevat s Trsta. Seveda bi se morala tudi nova učitelja namestiti kot deželna uradnika; zato pa bi država dovolila deželi primeren dopravek. Potem bi lahko opravljali potovalni poduk vsi učitelji obeh šol z ravnateljema vred, ter si ga razdelili po krajih ali po predmetih. Eden bi n. pr. podučeval živinorejo, drugi sadjerejo ali vinorejo. V šoli pa bi nadomestoval odsotnega učitelja kak tovariš.

2.) Poskuševališče bi se lahko spravilo v tesnejšo zvezo s šolama s tem, da bi šoli sicer ostali pod nadzorstvom deželnega odbora v administrativnem pogledu, a da bi se ustanovil kuratorij šolama, v kojem bi imeli pravico sedeža in glasovanja zastopniki deželnega odbora, c. kr. kmet. društva, voditelja obeh šol in tudi ravnatelj c. k. kmet. kemič. poskuševališča ali njega namestnik. Temu kuratoriju, ki naj bi se pogostoma shajal, in pri katerem bi imeli posvetovalen glas pri razgovorjanji o nekterih vprašanjih tudi drugi učitelji kmetijskih šol, bi se predlagala vsa vprašanja, ki se tičejo poduka na šolah, potovalnega poduka, določanje letnega načrta za poduk, praktični poskusi na polji, pri vinu, sadju, v kleti itd. Posebno gledè poskusov se mi zdi potrebno sodelovanje poskuševališča, ker na kmetijski šoli ni vedno dovolj učnih močij, ki bi imele po-

trebno znanstveno sposobnost, posebno v prirodoslovji, da bi zamogle na pravi način postopati pri poskusih. Ako bi pa pri poskusih sodelovali strokovnjaki, kakor jih ima na razpolaganje c. k. poskuševališče, bi šoli veliko pridobili. Dobro bi bilo tudi, da bi kak strokovnjak iz poskuševališča poučeval na kmetijski šoli po nekoliko ur v tednu posamezne predmete n. pr. kmetijsko kemijo, nauk o gnojenju, vinsko kemijo. Nasprotno pa bi tudi šoli lahko podpirali poskuševališče pri praktičnih poskusih.

3.) Bi želel, da voditelja kmetijskih šol bi se smela vdeleževati razprav odbora c. k. kmetijskega društva vsaj s posvetovalnim glasom, tako da bi vedno poznala težnje društva, kar bi posebno koristilo potovalnemu poduku.

4.) Bi opozarjal še na sledeče točke, ki sem je že prej omenil :

a) da bi se vpeljala italijanščina kot učni predmet na slovenskem oddelku kmetijske šole, ali pa nemščina na obeh oddelkih ;

b) da bi se temeljito podučevala sadjereja in uporaba sadja posebno na slovenskem oddelku, in da bi se šoli priskrbela praktična sredstva za poduk o uporabi sadja.

Za povzdigo sadjereje bi bilo priporočati, da se pošlje sposobna oseba iz ene ali druge kmetijske šole o počitnicah s primernim štipendijem v kako naprednejšo sadjerejsko deželo, da tam proučuje sadne razmere z ozirom na domače. (Enkrat na južno Tirolsko, enkrat na južno Nemško (Reitlingen, Geisenheim);

c) da bi se vpeljal poduk o mlekarstvu vsaj na enej šoli, in sicer najbolje na slov. oddelku, ter da bi se priskrbela šoli v to najpotrebniša sredstva.

d) Naj bi se vpeljale po letu počitnice, naj bi se uvedel poduk v pletenji košev itd. po zimi; naj bi se jemalo kaj več ozira na domače trte in domači način obdelovanja itd. itd.

Pouk,

kako zatirati glivico trtne strupene rose.
(Peronospora).

Uže več let zaporedoma priobčujemo pouke o tej za našo trtorejo prevažni zadevi, in ne brez uspeha; kajti prepričali smo se, da zdaj uže v vseh vinorodnih pokrajinah na Goriškem škropé trte z modro galico, da jih zavarujejo proti pogubnim napadom Peronospore. Le tu pa tam kak posamezen nemarneš opušča še škropljenje — seveda v lastno škodo. Nekateri pa ne napravljajo tekočine prav po pouku in s potrebno skrbnostjo in zato trosijo sicer denar kakor drugi, pa škropljenje se jim vendar ne sponaša tako, kakor tistim, kateri ravnajo pravilno in opraviem času. Zato priporočamo trtorejcem prav živo in nujno, naj se letos ravnajo po poduku, ki ga je na podlagi mnogoletnih, vestnih poskušanj izdalo društvo za varstvo avstrijske trtoreje na Dunaju in ki se glasi tako-le:

„Uže nekoliko let napada trtne liste glivica strupene rose (Peronospora) ter prizadeva zlasti o vlažno-toplem vremenu od junija do septembra meseca na trtah in na grozdju prav veliko škode.

Najprej spoznavamo to glivico na spodnji plati listov v malih, belih, mokasti rosi podobnih pegah (madežih), ki se, če so razmere glivični rašči ugodne, neizmerno naglo množé, prodirajo na površino listov s početka kot belkaste pege, ki potem porjavé ter prouzročujejo pogostoma, da se uže v nekaterih dneh skrčijo in da odpadejo listi.

Če odpade listje, peša trta, ne more dalje rasti, pa tudi grozdje se ne more razvijati, ne more zoreti, tako da izgubimo včasih lep del pridelka, pa tudi lahko vso trgatev in da občutimo škodo še v naslednjem letu, ker je premalo lesù in torej ne more biti mnogo zaroda.

Ako ogledujemo bele pege na spodnji listni plati s primernim povekšalom, zapazimo neštevilne majhne, belkaste glivice, ki se o prav toplém in vlažnem vremenu tako naglo množé, da je v malo dneh lahko cel vinograd napaden. S

prva skoro ni spoznati te glivice (*Peronospora viticola*) na površni plati lista, pozneje se prikazujejo rujave pege; ona je vkorenjena v listni tkanini kot zajedalka ter zapušča v usahnjenem listu nekako seme — trose — kateri ohranijo, živnost čez zimo, kalé pomladi, po letu pa, če so razmere rašči ugodne, se lotijo zopet svojega pokončevalnega dela.

Ker pa nimamo nobenega pomočka, s katerim bi ozdravljali napadene liste, ali bi popolnoma pokončevali vse peronosporine glivice ter zabranjevali, da se ne morejo razširjati po vinogradih, moramo omejiti svojo skrb in svoje delo samo na to, da poškopimo trtno listje, predno nastopi glivica, s tako tekočino, katera jo zadržuje v rašči in kolikor možno zabranjuje njene gromadne, pogubonosne napade.

To dosežemo z najizdatnišim uspehom, če poškopimo liste z 1-odstotno bakreno-apneno raztoplino, ki se napravlja za vsak hektoliter tako-le:

Vlijmo v kad (čebrič) 100 litrov čiste vode, raztolcimo 1 kilo modre bakrene galice v kolikor možno male kose ter obesimo jo v vrečici (žakliču) tako, da segne pod vodo, kjer se v nekoliko urah raztopi. Če prilijemo nekoliko vroče vode, raztopi se galica bržé. Zdaj vzemimo 1 kilo ugašenega apna, prilijmo vode ter napravimo apneni belež. Precejeni belež vlivajmo, s palico mešaje, v poprej napravljeno bakreno raztoplino, da dobimo svitlo plavkasto, vedro tekočino, katera ne maši brizgalnic.

To bakreno-apneno zmes napravimo tudi lahko nekoliko dni, predno jo rabimo, v koncentrovani raztoplini s polovico ali četrtinko v to potrebne vode. S tem olajšamo vožnjo, če imamo vode v vinogradu in je tem lahko dolijemo, kolikor treba.

Za škropljenje vinogradov s to bakreno-apneno raztoplino rabimo posebne škropilnice za *Peronosporo*. Ubožniši kmetovalci dobivajo te škropilnice, pa tudi modro galico deloma brezplačno, deloma po olajšanih ali po fabriških cenah in to s pomočjo deželnih zastopov, kmetijskih družeb, društev, vino-rejskih šol ali potovalnih učiteljev. A oglasiti se je za to pravočasno, marca in aprila meseca, da je do maja vse pri-skrbljeno.

V trgovini stane dobra škropilnica za Peronosporo, kakor Avstrija-škropilnica, ali škropilnice po Schmidovem in Vermorelovem sistemu najmanje 20 gld.

Prvič je škropiti malo pred cvetjem s približno 6—800 litri bakreno-apnene raztopline na vsaki hektar, kakor kaže stanje, starost in način vzgoje dotičnih trt.

Drugič je škropiti, kakor hitro je odevelo grozdje, posebno po zgornjih trtnih delih, ki so dorasli po prvem škropljenji.

Če je Peronospora hudo nastopila in je poletno vreme vlažno in toplo, treba, da po enem mesecu (proti konci julija) škropimo še tretjič.

Kadar rabimo bakreno-apneno raztoplino, paziti nam je posebno na to, da jo pobrizgamo kakor droben dež kolikor možno enakomerno na vse trtne dele, in to opravimo lahko z dobro škropilnico, če prav ravnamo ž njo in jo hranimo vedno snažno.

Najbolje je škropiti o solnčnem, mirnem, suhem vremenu. Rahel, malo časa trajajoč dež ne zavira učinka škropljenja z bakreno-apneno raztoplino; če pa po škropljenji močno in dolgo dežuje, moramo delo ponoviti.

Ker je glavni učinek bakreno-apnene raztopline ta, da brani trte pred boleznijo, moramo po vsakem načinu škropiti, tudi če se ni še prikazala Peronospora.

V občinah, katere se prav mnogo bavijo s trtorejo, je najprimerniše, da si vinogradniki med seboj osnujejo društvo, katero se skupno loti zatiranja Peronospore, si o pravem času omisli materijala in škropilnic dobrih vrst ter izvaja škropljenje vinogradov z dobro izurjenimi delavci; odškodba se pa potem razdeli med deležnike po meri površja poškopljenih vinogradov.

Po tem poduku opravljeno enkratno škropljenje stane za vsaki hektar najmanje 3 gl. 80 kr. in sicer za 6 hektolitrov bakreno-apnene raztopline treba 6 kilov bakrene galice

po 25 kr	1 gl. 50 kr.
6 kilov ugašenega apna po 5 kr.	— " 30 "
2 dninarja po 1 gld.	2 " — "

Skupaj 3 gl. 80 kr.

Razne vesti.

Nekrolog. — Dne 8. januarja t. l. je po dolgi, mučni bolezni preminol naš dolgoletni ud gosp. dr. **Josip Maurovich**, vitez železne krone III. razreda in Franc Josipovega reda, častnik reda italijanske krone, zdravnik, poprej župan goriški, c. kr. zdravstveni svetnik itd. — Našemu društvu je bil ud od dne 19. junija 1845 do smrti, torej obilnih 50 let. Od 3. julija 1845 naprej je bil ves čas nepretrgoma ud glavnega odbora, v katerem se je posebno odlikoval po svojej delavnosti kot predsednik in poročevalec finančnega odseka.

Dr. Maurovich sam ni bil kmetovalec, pač pa se je z veliko ljubeznijo in skrbnostjo bavil s cvetlicorejo. Njegov vrt in njegovi cvetličnjaki so bili njegov ponos, vse jih je obéudovalo.

Rajniki je bil blag mož, jako ljubeznjiv v svojem občevanju, radodaren in celó požrtovalen v korist svojemu rojstnemu mestu, kjer mu je ohranjen trajen, blag spomin. N. v. m. p.!

* * *

Državno sadno drevesnico je vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo po predlogu tukajšnjega c. kr. okr. glavarstva ukazalo napraviti v Gorici, odločivši v ta namen primerno vsoto úže za tekoče leto.

Po tej drevesnici se namerava v prvi vrsti pospeševati sadjejeja v naši deželi s posebnim ozirom na politična okraja Gorica in Gradišče in na to, da se nasadi velika množina sadnih drevesc, pa ne mnogo vrst, mariveč samo takih, ki pri nas dobro uspevajo, ter dajejo v kupčiji priljubljeno sadje.

Po predpisih, kakoršni veljajo za erarske drevesnice dobivali bodo kmetovalci, ki se za to oglasijo, drevesca prav po ceni ali pa tudi zastonj iz drevesnice, kakor se bo spoznalo po njih premoženjskih razmerah.

Ta drevesnica bo jako dobrodejno vplivala na našo sadno kupčijo, ker bo širila najboljše sadne vrste ter odbirala tržno sadje, kakoršnega do zdaj nimamo za veliko kupčijo, razun črešenj, za katere prihajajo lepi noveci v deželo.

Drevesnico bo nadzoroval gozdni komisar, ki je kot referent za gozdne zadeve pridjan okr. glavarstvu. O izboru sadnih vrst, ki se imajo gojiti v erarski drevesnici, namerava glavarstvo povabiti nekatere razumne sadjerejce in zvedene sadjetržce, da se bo o tem z njimi posvetovalo in potem vkrenilo, kar bo najboljše kazalo v prid našej sadjereji.

Zemljišče za drevesnico je vlada za več let v zakup vzela v prav primerni legi na posestvu gosp. viteza Boeckmanna nad cesto, ki drži od tako zvane rudeče hiše proti Podturnom.

Posestniki tistih pokrajin, kjer je trtna uš pokončala vinograde in si ne morejo tako naglo oskrbeti novih nasadov, najdejo izdatno pomoč v erarski sadni drevesnici. Drugim činiteljem pa bo skrbeti za to, da se bo širil v deželi praktičen pouk o razumni sadjereji, kar se lahko zgodi po kmetijskih šolah, potovalnih učiteljih in potem tiska.

* *

Naredba proti barvanim vinom. — Vis. c. kr. namestništvo v Trstu je objavilo ta-le razglas :

Ker dohaja od leta do leta zmiraj večja množina vina, katera so z anelinom ali z drugimi katramskimi barvili iz Istre, kvarnerskih otokov in Lalmacije v Reko, in ker je na Ogerskem uvažanje in prodaja takó pokvarjenih in zdravlju škodljivih vinu prepovedano, se vinorejci in vinotržci na to opozarjajo, da oni imajo v slučaju neizpolnitve teh ukazov na izgubo vina ali denaturiranje tega in drugih velikih stroškov računati.

* *

Mednarodni trg kmetijskih strojev na Dunaju. — Z ozirom na jako ugoden uspeh prve poskušnje je sklenilo dunajsko c. kr. kmetijsko društvo, da priredi drug mednarodni trg kmetijskih strojev na Dunaju in sicer v dobi od 9. do 14. prihodnjega maja.

Za razstavo odmenjeni stroji se razdelé v deset skupin tako le : 1. Poljedelstvo ; 2. kmetijski obrti ; 3. gozdoreja, 4. gozdarski

obrtni; 5. sadjereja, trtoreja in vinarstvo; 6. živinoreja; 7. mlekarstvo in sirarstvo; 8. riboreja in ribištvo; 9. živinozdravilstvo in podkovaštvo in 10. elektriciteta v službi kmetijstva in gozdarstva.

Kdor hoče kaj več pozvedeti o tem trgu, naj se obrne do omenjenega odbora.

Želeti je, da zlasti imoviti posestniki obišejo to razstavo, na katerej bodo videli vse nove znanjbe gledé strojev, ki se rabijo v mnogovrstnih kmetijskih strokah.

Štev. 35.

VABILO NA NAROČBO.

Takajšno c kr. kmetijsko društvo odpre, kakor v preteklih letih, naročbo, katere se lahko vdeležo društveni udje in kmetovalci naše dežele, na skupno nakupovanje

a) *bakrenega vitrijola* (avstrijski pridelek prve vrste) in

b) *zmletega žvepla* rimskega (dvakrat rafinirano, izvanredno drobno zmleto, 73 stopinj „Chancel“)

po naslednjih pogojih:

1. Kupna cena za *bakreni vitrijol* je določena na 22 gld. kvintal.

2. Pri naročbi je plačati 5 gld. varščine od vsacega kvintala ali 50 kr. od vsacih 10 kilogr.

3. Za originalne sode držeče 250 in žaklje 100 kilogr. ne bo plačati imbalaže; med tem ko za manjše množine se bodo vračunili žaklji od 5 do 25 kr. po različnosti množine blaga.

4. Naj manjša množina, katero se sme vpisati, je določena na 10 kilogr. in v množinah, katere se dajo deliti z številko 10.

5. Kupna cena *zmletega žvepla* v žakljih po 50 kilogr. je 6 gld. 10 kr. za kvintal in varščina, katera se mora plačati pri naročbi, znaša 1 gld. za vsaki žakelj.

Splošni pogoji:

Gori navedene kupne cene so določene za blago v društvenem magacinu v Gorici (Piazza Duomo 10), toda stroške nakladanja bodo morali plačati naročniki sami.

Naročbe se sprejemajo do konca marca 1896.

Blago se izroči v mesecu aprilu t. l. in takrat se ima opraviti tudi dotično doplačilo.

Za naročnike, kateri bi ne prevzeli bakrenega vitrijola ali žvepla v času, ki se jim naznani s posebnim listom, se bo hranilo blago v magacinu še osem dni, proti nagradi 1 kr. od kvintala na dan. Po preteku te dobe se bo smatralo, da dotični naročnik noče sprejeti blaga in vplačena varščina pojde v korist „zaloga za naročbe“.

C. KR. KMETIJSKO DRUŠTVO V GORICI

dne 9. januarja 1906.

Predsednik

Coronini.

Trajna razstava kmet. strojev!

V Gorici na Travniku št. 16 znotraj

Praška-bubnanska tvornica strojev, livarna železa in drugih kovin

BERTOLDA KRAUSA,

podružnica na Dunaji 3/2 Löwengasse 3, vzdržuje

V GORICI NA TRAVNIKU V NOTRANJIH PROSTORIH HIŠE ŠT. 16

trajno razstavo plugov in drugega poljedelskega orodja, ročnih mlatilnic in takih z vratilom, čistilnih mlinov in trieure-ov, slamorezalnic in rezalnic za korenstvo, priprav proti Peronospori, vinskih stikalnic in grozdnih mlinov, potem zalogo slovečih

Garwens-sesalk in tehtnic

in vse potrebne tehnične oprave.

Razstavni prostor, v katerem se tudi prodaja, je vsak dan odprt in noben gospodar naj ne zamudi, ogledati si to zanimivo razložbo.

Gorica, na Travniku, 16 znotraj.